

سلسلہ دروس خارج

اصول فقہ

استاد پیدہ حسن خمینی

موضوع: تمایز علوم

جلسہ:

۱۹

تاریخ:

۱۹/۱۲/۲۰

نظریات پیرامون
«تمایز علوم»

۱. تمایز علوم به «تمایز موضوعات»

احتیاج دارد

قائل : آخوند خراسانی (ره)

احتیاج ندارد

قائل : حضرت امام (ره)

نظریه تفصیل

مرحوم بجنوردی

سه نظریه

وجود دارد:

مقدمه :

آیا علوم احتیاج به
موضوع دارند؟

بررسی دلایل احتیاج علوم به موضوع

نکات کلیدی در نظریه حضرت امام (ره)

مؤسسين علوم مختلف در گذشته، نظری به بحث از موضوع و عوارض آن نداشته اند

تعیین موضوع برای علوم، موجب تکلفات زیاد می شود.

تعیین موضوع برای علوم، موجب طرده بدون دلیل بسیاری از مسائل می شود

بسیاری از علوم، مشتمل بر قضایای سلیبه محصله هستند

نقد آقا مصطفی خمینی بر نظریه حضرت امام

کلام حضرت امام تنها دو مطلب را می رساند:

- عدم نیاز به بیان موضوع و نه اصل موضوع

- عدم تمامیت ادلة ای که اصولیون برای موضوع علم بیان داشته اند

هیچ برهانی بر عدم موضوع بیان نکردند

تحقیق آقا مصطفی خمینی ره

مقدمه اول : مسائل علوم، هم سنخ و مرتبط با یکدیگر هستند

مقدمه دوم : سنخیت، حاکی از وجود جامعی است (همانند نخ تسبیح)

نتیجه : با اثبات وجود جامع، وجود موضوع برای علوم ثابت می شود.
چرا که جامع همان موضوع است

نقد تحقیق آقا مصطفی خمینی ره

۱. کلام امام ناظر به : «عدم نیاز علوم به موضوع» است
نه «عدم نیاز به بیان موضوع»

۲. تأکیدی بودن «عدم الدلیل، دلیل العدم» در استدلال حضرت امام

۳. ایشان تعریف موضوع را تغییر داده اند (موضوع علم : خصوصیت مندرج در
مسائل یک علم)
اما : (۱) این تغییر اصطلاح است

(۲) طبق مبنا، قضایای یک علم دارای خصوصیات متعدد هستند که غرض واحد را
تأمین می کنند

مقدمه :
آیا علوم احتیاج به
موضوع دارند؟

سه نظریه
وجود دارد:

احتیاج دارد
قائل : آخوند خراسانی (ره)

احتیاج ندارد
قائل : حضرت امام (ره)

نظریه تفصیل
مرحوم بجنوردی

بررسی نظریه تفصیل

تفصیل بین علوم

۱. علمی که برای شناخت
حالات یک موضوع
تشکیل می شوند

۲. علوم برای غرضی
خاص تدوین یافته اند

غرض از تدوین این علوم:

شناخت محمولاتی است که بر آن موضوع حمل می شوند

حکم: این نوع از علوم حتما دارای موضوع هستند
(چرا که طبق فرض، یک حقیقت از میان حقایق انتخاب شده
است)

تفاوت این علوم به موضوعات است

تفصیل بین علوم

۱. علمی که برای شناخت
حالات یک موضوع
تشکیل می شوند

این علوم، برای غرضی خاص تدوین یافته اند

علت جمع شدن قضایا (با موضوعات و محمولات مختلف):
به جهت غرض واحد می باشد

۲. علوم برای غرضی
خاص تدوین یافته اند

این دسته از علوم، دارای موضوع نیستند
و تمایز آنها به اغراض می باشد

نقد نظریه مرحوم بجنوردی

۱. کلام ایشان ، «**ضرورت بشرط محمول**» است
مگر بگویند : «**علوم حقیقی موضوع می خواهند و علوم اعتباری نمی خواهند**»
که تصریح نکرده اند.

۲. **عدم مغایرت** کلام ایشان با نظریه «**عدم نیاز به موضوع واحد**»
اگر جایی سنخیت (که نظر امام بود) یا تأمین غرض (که مبنای ما بود) از راه
موضوع واحد به دست آید، ضرری به مبنای ما نمی زند